

157658 - Sadaka veren ve bu sadakanın ecrini, kendisi ile âilesinden hayatta olanlara ve ölenlere bağışlayan kimse

Soru

Allah Teâlâ bana, her ay düzenli maaş alabileceğim bir vazife nasip etti. Bundan dolayı Allah'a hamdolsun. Şimdi ben, elde edilen gelirleri birçok farklı hayır projeleri için harcayan hayır bürolarından birisinin hesabına aktarılmak üzere her ay maaşımdan 50 ve 100 riyalik bir meblağı kesinti yaptırmak istiyorum. Ölmüş dedemi, ninemi, hayatta olan annemi, babamı, hanımımı, evlatlarımı, kardeşlerimi, amcalarımı ve dayılarımı bu ecre ortak etmek istiyorum. Yine bu aylık kesintiden dolayı Allah Teâlâ'dan bana muvaffakiyet ve maaşıma bereket vermesini, bu amelimi kıyâmet günü için saklanmış bir azık kılmasını istiyorum.

Bu davranışım doğru mudur? Bu konuda beni aydınlatmanızı ricâ ediyorum.

Bu davranışım sıla-i rahim sayılır mı? Allah Teâlâ sizi hayırla mükafatlandırсын.

Detaylı cevap

Hamd, yalnızca Allah'adır.

Aylık maaşınızdan bu meblağı (zikredilen hayır kurumu için) kestirmeniz, onu hayır yollarına harcanması için tasadduk etmeniz ve sevâbını da kendiniz ile sorunuzda zikrettiğiniz âilenizden hayatta olanlar ve ölenler arasında paylaşmanız câizdir.

Bu davranış; câiz olduğuna ve sevâbı ölüye ulaştığına dâir âlimler arasında ittifak olunan sadakanın sevâbını hibe etmek (bağışlamak) kâbilindedir.

Bu amelde hem iyilik ve
ihسان, hem de sıla-i rahim vardır.

“Bir kimsenin, müslüman
ölü için yaptığı ve sevâbını ona
bağışladığı her türlü salih amel, Allah’ın
izniyle ölüye fayda verir (sevâbı ona ulaşır). Duâ,
istiğfar, sadaka, farz ve vâcip amelleri edâ etme konusuna gelince,
-eğer bu farz ve vâcip amellere vekâlet giriyorsa- bu konuda (âlimler
arasında) bir görüş ayrılığı olduğunu
bilmiyorum.

Nitekim Allah Teâlâ
şöyle buyurmuştur:

وَالَّذِينَ جَاءُوا مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا
اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا
تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ
رَحِيمٌ

سورة الحشر الآية: 10 [10]

“Onlardan
sonra gelenler ise şöyle
derler: Ey Rabbimiz! Bizi ve îmânda bizi geçen
kardeşlerimizi bağışla. Kalplerimizde îmân edenlere
karşı hiçbir kin (ve
haset) bırakma. Ey Rabbimiz! Şüphesiz
sen (kullarına) çok esirgeyicisin, (onlara) çok merhametlisin.”[1]

Allah Teâlâ başka bir
âyette şöyle buyurmuştur:

وَاسْتَغْفِرْ لِدُنْيِكَ وَالْمُؤْمِنِينَ... ﴿...﴾
وَالْمُؤْمِنَاتِ... ﴿...﴾ [سورة محمد الآية: 19]

“...(Ey
Nebi!) Hem kendi günahın, hem mü’min erkekler ve mü’min
kadınlar için mağfiret dile...”[2]

Nebi -sallallahu aleyhi ve
sellem- de Ebu Seleme’ye -Allah ondan râzı olsun- vefât ettiğinde
onun için duâ etmiştir.

Avf b. Mâlik’in -Allah ondan
râzı olsun- rivâyet ettiği hadiste, Nebi -sallallahu aleyhi ve
sellem- cenâze namazını kıldırıldığı ölü
için duâ etmiştir.

Yine Nebi -sallallahu aleyhi
ve sellem- cenâze namazını kıldırıldığı her
sahâbi için duâ etmiştir.

(Tebük gazvesinde ölen)
Zülbicâdeyn’in[3]
defnettikten sonra onun için duâ etmiştir.

Allah Teâlâ, ölünün
cenâze namazını kılan herkese de bunu (ölü için duâ etmeyi)
meşrû kılmıştır.

Bir adam,

Nebi -sallallahu
aleyhi ve sellem-’e şöyle sordu:

﴿. إِنَّ أُمَّيْ افْتُلِتَتْ نَفْسُهَا، وَإِنِّي أَظُنُّهَا لَوْ ﴾.
﴿. تَكَلَّمْتُ تَصَدَّقْتُ، فَهَلْ لَهَا أَجْرٌ إِنْ تَصَدَّقْتُ عَنْهَا؟ قَالَ: نَعَمْ
[رواه البخاري ومسلم]

“Annem ansızın vefat etti.

Eğer konuşmaya fırsat bulsaydı, tasaddukta bulunurdu. Onun için sadaka versem, ona ecir var mıdır? Diye sordu.

Bunun üzerine Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurdu:

-Evet (onun için ecir vardır).”[4]

Haş’am kabilesinden bir kadın, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-’e gelerek:

﴿. يَا رَسُولَ اللَّهِ! إِنَّ فَرِيضَةَ اللَّهِ عَلَى عِبَادِهِ فِي ﴾.
﴿. الْحَجِّ أَذْرَكَتْ أَبِي شَيْخًا كَبِيرًا، لَا يَثْبُتُ عَلَى الرَّاحِلَةِ،
﴿. أَفَأَحُجُّ عَنْهُ؟ قَالَ: نَعَمْ
﴿. أَرَأَيْتِ لَوْ كَانَ عَلَى أَبِيكَ دَيْنٌ أَكُنْتَ قَاضِيَتَهُ؟ قَالَتْ: نَعَمْ
﴿. قَالَ:
﴿. فَدَيْنَ اللَّهِ أَحَقُّ أَنْ يُقْضَى
﴿. [رواه البخاري]

“Ey

Allah’ın elçisi! Allah’ın hac hususundaki farz emri babama çok yaşlı iken erişti. Deve üzerinde bile duracak halde değildir. Onun yerine haccedebilir miyim? diye sordu.

Rasûlullah

-sallallahu aleyhi ve sellem-:

-Evet!

(Onun yerine

haccedebilirsin), buyurdu.

- Evet, onun yerine haccet. Eğer

annenin üzerinde bir borç bulunsaydı, onu öder miydin? diye sordu.

Kadın:

-Evet, dedi.

Bunun üzerine Nebi -sallallahu aleyhi

ve sellem- şöyle buyurdu:

-O halde Allah'ın borcu (hakkı),

ödenmeye en layık olandır.”^[5]

Yine Abdullah b. Bureyde,

babası Bureyde'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet ettiğine

göre şöyle demiştir:

بَيْنَمَا أَنَا جَالِسٌ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذْ أَتَتْهُ امْرَأَةٌ فَقَالَتْ: إِنِّي تَصَدَّقْتُ
عَلَى أُمِّي بِجَارِيَةٍ، وَإِنَّهَا مَاتَتْ، قَالَ، فَقَالَ: وَجَبَ أَجْرُكَ
وَرَدَّهَا عَلَيْكَ الْمِيرَاثُ، قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! إِنَّهُ كَانَ
عَلَيْهَا صَوْمٌ شَهْرٍ أَفَأَصُومُ عَنْهَا؟ قَالَ: صُومِي عَنْهَا، قَالَتْ
[. إِنِّي لَمْ تَحُجَّ قَطُّ، أَفَأَحُجُّ عَنْهَا؟ قَالَ: حُجِّي عَنْهَا

[رواه مسلم]

“Ben, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-’in

yanında otururken ansızın bir kadın geldi ve:

-Ey Allah'ın elçisi! Ben anneme
(hayatta iken) bir câriye
tasadduk (veya hibe) etmiştim. Fakat şimdi annem öldü, (câriyeyi
geri alabilir ve ona tekrar sahip olabilir miyim?) diye sordu.

Bunun üzerine Rasûlullah -sallallahu aleyhi
ve sellem-:

-Sadaka vermekle
(annene
iyilik yapmış olmakla) ecrin gerekli oldu. Miras yoluyla da câriye
sana geri geldi (yani Allah, miras yoluyla onu tekrar sana dönderdi),
buyurdu.

Kadın:

-Ey Allah'ın elçisi! Annemin bir
aylık oruç borcu (kazası) vardı, onun yerine
tutabilir miyim? diye sordu.

Bunun üzerine Rasûlullah -sallallahu aleyhi
ve sellem-:

-Evet,
(tutamadığı
oruca keffâret olması için) annenin yerine oruç tut, buyurdu.

Kadın:

-Ey Allah'ın elçisi! Annem hiç hac
yapmadı, onun yerine hac yapabilir miyim? diye sordu.

Bunun üzerine Rasûlullah -sallallahu aleyhi
ve sellem-:

-Evet,

(ister

hac onun üzerine farz olsun, isterse hac yapmanı sana vasiyet etmiş olsun) onun yerine hac yap, buyurdu.”[6]

Bu hadisler, sahih

hadislerdir. Bu hadisler, ölünün, kulu Allah’a yaklaştıran her türlü salih amellerden faydalanacağına delâlet etmektedir.

Çünkü oruç, hac, duâ ve istiğfar, bedenî ibâdetlerdir. Allah Teâlâ bu ibâdetlerin faydasını ölüye

ulaştırdığı gibi, bunların dışındaki

diğer ibâdetlerin faydasını da ulaştırır...

Çünkü bu ibâdetler, iyilik ve taat ameli olduğu için sadaka, oruç, farz hac gibi faydası ve sevâbı ölüye ulaşır.

İmam Şâfiî -Allah

ona rahmet etsin- bu konuda şöyle demiştir:

Farz ibâdet, sadaka, duâ ve

istiğfar dışındaki ibâdetler, ölünün yerine edâ

edilemez onun adına yapılamaz) ve (yapıldığı

takdirde) sevâbı ölüye ulaşmaz.

Çünkü Allah Teâlâ

şöyle buyuruyor:

{

وَأَنْ لَيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَىٰ [سورة النجم من الآية: 39]

“İnsan

için ancak çalıştığı vardır (kendi

emeğinden başkası yoktur).”[7]

Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- de şöyle
buyurmuştur:

إِذَا مَاتَ ابْنُ آدَمَ انْقَطَعَ عَنْهُ عَمَلُهُ
إِلَّا مِنْ ثَلَاثٍ: صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ، وَعِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ، وَوَلَدٍ
صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ. [رواه مسلم]

“Âdemođlu

öldüğü zaman, amelinin sevabı kesilir. Ancak (hayrın devamlı
olması ve faydasının kesilmemesi sebebiyle) şu üç
şeyin sevabı kesilmez: Sadaka-i Cârîye (müslümanların
yararlanması için bir şeyi Allah rızâsı için vakfetmek
gibi), faydalı ilim (insanlara Allah rızâsı için dînî
ilimleri öğretmek veya bunun için kitap yazmak gibi), kendisine
duâ eden hayırlı evlât (insan vefat ettikten sonra arkasında
kendisine rahmet ve mağfiretle duâ eden birisini
bıraktığı zaman, o evlâdın duâsı, yabancı
bir kimsenin duâsından daha çok kabûle şayandır).”[8],[9]

Mansur el-Behûtî -Allah ona rahmet etsin- bu konuda
şöyle demiştir:

“Müslümanın, kendisini Allah’a
yaklaştıran her ameli yaptığı ve sevâbının
hepsini ya da yarısı veya üçte biri veyahut da dörtte biri gibi
bir kısmını, hayatta olan veya ölen bir müslümana
bağışladığı zaman, bu ameli câizdir ve
sevâbının hâsıl olması sebebiyle bu amel ölüye fayda
verir.

Kulu Allah’a yaklaştıran bu amellerden
bazıları şunlardır:

Nâfile ibâdetler, hac ve adak orucu gibi vekâlet giren amel veya namaz, duâ, istiğfar, sadaka vermek, köleyi azat etmek, kurban kesmek, borç ödemek, Kur'an okumak gibi vekâlet girmeyen amellerdir.

İmam Ahmed -Allah ona rahmet etsin- şöyle demiştir:

'Bu konuda gelen naslar gereği, hayır olan her şeyin sevâbı ölüye ulaşır.'[\[10\]](#)

İbn-i Kayyim -Allah ona rahmet etsin- bu konuda şöyle demiştir:

"Bunun sebebi şudur:Şüphesiz sevâp onun mülküdür.Onun hepsini başkasına hediye edebilir (bağışlayabilir).Bir kısmını da başkasına hediye edebilir (bağışlayabilir). Örneğin bu sevâbını dört kişiye taksim ederse, herkes dörtte bir sevâp elde etmiş olur. Sevâbın dörtte birini başkasına hediye eder de geriye kalanı kendisine bırakırsa, bu da câizdir. Tıpkı başkasına hediye etmesi gibi..."[\[11\]](#)

Sözün özü şudur:

Sadakanın sevâbı, icmâ ile ölüye ulaşır. Nitekim İmam Nevevî ve başkası böyle nakletmişlerdir.

Bu konuda ([103966](#)) nolu sorunun cevabına bakabilirsiniz.

Allah Teâlâ en iyi
bilendir.

[1] Haşr

Sûresi: 10

[2] Muhammed

Sûresi: 19

[3] Abdullah el-Müzenî: Müzeyne

kabilesine mensuptur. İslâm'a girmeden önceki ismi Abdüluzzâ idi,

Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- bu ismi Abdullah olarak

değiştirdi.Ünlü sahâbî Abdullah b. Muğaffel'in

amcasıdır. Nebi -sallallahu aleyhi

ve sellem- ona Zülbicâdeyn diye

hitap ettiğinden bu lakapla tanınmıştır. Küçük

yaşta iken babası hiçbir şey bırakmadan ölünce

varlıklı bir kişi olan amcasının himâyesinde büyüdü;

onun sayesinde deve, koyun ve köle sahibi oldu. Meskûn bölgeden

uzakta yaşayan Zülbicâdeyn,

Nebi

-sallallahu aleyhi ve sellem-'in Medine'ye hicret etmesi üzerine İslâm'a büyük ilgi duydu,

fakat

amcası buna karşı çıktığından

müslümanlığı benimsemeye cesaret edemedi. Nihayet bir gün

amcasından müslüman olmak için izin istedi.Bu isteğine de

şiddetle muhalefet eden amcası, böyle bir şey

yaptığı takdirde sırtındaki elbiseye varıncaya

kadar her şeyini elinden alacağını söyledi.Buna

rağmen Zülbicâdeyn, taşa tapmayı

bırakacağını ve Muhammed

-sallallahu aleyhi ve sellem-'e tâbi olacağını söyleyerek

amcasının verdiği her şeyi iâde etti.Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-'in yanına gitmek için

giyeceği bir elbisesi kalmadığından annesi ona "bicâd"

denilen bir kumaşı (veya kilimi) ikiye bölerek bir tür elbise

yaptı. Medine'ye varınca geceyi Mescid-i Nebevî'de geçirdi ve sabah

namazında kıyafetiyle

Nebi

-sallallahu aleyhi ve sellem-'in dikkatini çekti.

Nebi

-sallallahu aleyhi ve sellem- ona kim olduğunu

sorunca,

-Ben

köleyim, diye cevap verdi.

Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-:

-Hayır, sen Abdullah Zülbicâdeyn'sin, dedi.

Ardından o günden itibaren sahâbe arasında bu lakapla

tanındı. Ardından

Nebi

-sallallahu aleyhi ve sellem-'in tâlimatıyla Seleme

oğulları tarafından evlendirildi. Daha sonra bazı

gazvelerde

Nebi -sallallahu aleyhi ve

sellem-'e rehberlik etti, Tebük Gazvesi'nde onun

devesini güzel nağmelerle yürüttü. Zülbicâdeyn Kur'an okurken,

Allah'ı zikredip duâ ederken sesini yükseltirdi. Sahâbeden biri onun bu

halinden söz ederek riyakârlık yaptığını imâ
edince

Nebi -sallallahu aleyhi ve
sellem- onun riyakâr değil içi yanık,
gözü yaşlı bir kimse olduğunu söyledi (Müsned, 4,
337). Zülbicâdeyn Tebük Gazvesi sırasında hummaya yakalandı ve
bir gece öldü. Cenâze namazı

Nebi
-sallallahu aleyhi ve sellem-
tarafından o gece kıldırıldıktan sonra
yakılan bir ateşin ışığında defnedildi. Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- kabrinin geniş
tutulmasını

ve naaşının hırpalanmadan taşınmasını
emretti; ardından bizzat kabrine inerek Ebû Bekir ile Ömer'in
yardımıyla naaşı alıp kabre koydu. Defin işlemi
tamamlandıktan sonra

Nebi
-sallallahu aleyhi ve sellem- kibleye döndü ve ellerini kaldırarak:

-Allahım! Ben ondan razıyım, sen de razı ol! diye
duâ etti ve onun Allah'ı ve
elçisini seven, içi yanık, gözü
yaşlı ve çok Kur'an okuyan bir kimse olduğunu söyledi.

Olayı izleyen Abdullah b. Mes'ud'un:

-Ben ondan on beş yıl
önce müslüman oldum, dediği, Zülbicâdeyn'in

Nebi
-sallallahu aleyhi ve sellem- tarafından kabre konulup methedilmesine çok imrendiği ve
onun
yerinde olmayı çok istediği rivâyet edilir. (Türkiye Diyanet

Ansiklopedisi,
cilt: 44; sayfa: 551)

[4]
Buhârî,hadis no:1388.Müslim,1004. (Sa'd b. Ubâde'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet edilmiştir.)

[5] Buhârî,
hadis no: 6699. Müslim, hadis no: 1148

[6] Müslim, hadis no: 1149

[7] Necm Sûresi: 39

[8] Müslim;
hadis no:3084

[9] "el-Muğnî", c: 2, s: 225

[10] "Keşşâfu'l-Kınâ",
c: 2, s: 147

[11] İbn-i Kayyim, "Ruh",
s:132